

Psikostimülanlar

Yrd. Doç. Dr. Emrah SONGUR
GOÜ Tıp Fakültesi
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD

Metilfenidat

- Ritalin® 10 mg tb, Concerta® 18, 36, 54 mg tb (uzun etkili)
- Merkezi sinir sisteminde bilginin alınmasını değil, bilginin işlenmesini etkileyerek tedavi edici rol oynadığı düşünülmektedir.
- Oral yolla alındığında tamamen emilir.
 - Yemeklerle alınması emilimini artırır.
 - Lakin sütle birlikte verilmemelidir.
 - Çocukların iştahını engellemek için yemekten sonra verilir.
- Etkisi 20-30 dk ortaya çıkar → 4 saate kadar sürer

Metilfenidat

Etki düzeneği

- Etki düzeneği tam olarak bilinmemektedir.
- Presinaptik nöronda hücre içine noradrenalin ve dopamin gerilimini inhibe ederek
- Katekolamin taşıyıcısını (özellikle dopamin) bloke ederek
 - Etkisi en az %50 blokajla ortaya çıkar.
- Nukleus akkumbenşte hücre dışı dopamin artışı → motivasyon ve isteğin artması (bağımlılık?)
- Başta striatum olmak üzere frontal lob, bazal ganglionlar ce serebellumda aktivite değişikliği yaparak
- Noradrenalin arttırır

Metilfenidat

Kullanım

- DEHB'de kullanımı;
 - > 6 yaş: günde iki kez 5 mg → günde 3 kez 15 mg'a kadar çıkılır (ortalama 20-30 mg)
 - Akşam ödev yapmada problemi olanlara 16:00'da bir doz verilebilir.
 - Maksimum 60 mg/gün (> 50 mg/gün dozda sıkı monitörizasyon gerekir)
- Narkolepsi'de kullanım;
 - 10-15 mg/gün ile başlanır → etkili ortalama doz 20-30 mg (maksimum 60 mg)

Metilfenidat

Yan etkiler

- Sık görülen;
 - Uykusuzluk, sinirlilik, iştahsızlık, doza bağlı olarak kan basıncı ve kal atımı artışı
- Yüksek dozlarda;
 - Isı artışı, aritmi, konvülfif nöbet
- Nadir;
 - Sebepsiz ağlama, sosyal geri çekilme
- Çok nadir;
 - Trombositopeni, lökopeni ve saç dökülmesi
- Fatal yan etki olarak rbdomyoliz görülebilir.

Modafinil

- Modiodal® 100 mg tb, Modiwake® 100, 200 mg tb
- Uykuyu fazla etkilemeden (200 mg/gün dozda) ve uykusuzluğa çok fazla neden olmadan gündüz uyanıklığına (vijilansı), uyanıklık düzeyini ve uykusuzluğa dayanabilme gücünü arttıran bir ilaçtır.
 - Diğer yandan uykusuzluk nedeniyle otraya çıkan bilişsel performanstaki, psikomotor ve nörosensörel alanlardaki güçsüzlüğü azaltan ve bağımlılık riski az olan "amfetaminik olmayan" uyarıcı bir ajandır.

Modafinil (Devam)

- Endikasyonlar;
 - Katapleksili ya da katapleksisiz narkolepsi
 - Uyku apnesi ve depresyona bağlı gözlenen gündüz uykululuk (somnolans) hali
 - İdiyopatik hipersomni
- Karacięer yetmezliğinde daha düşük dozlarda kullanılmalıdır.
- Etki düzeneği;
 - Serebral α 1 adrenerjik aktivitenin potansyalizasyonu ile ilişkilidir.

Modafinil (Devam)

- Kullanımı;
 - Sabah alınan günlük 100 mg doz uyanıklığı arttırır, uykusuzluk düzeyini azaltır.
 - Sabah ve akşam 100 mg dozlar uykuya dalma zamanını uzatır, lakin gece \geq 200 mg alınan dozlar uyku düzenini bozar
 - Antidepresan tedaviyi güçlendirmede kullanıldığında 100-200 mg dozlarla verilir.